

Planstrategi 2023-2027

Hemsedal kommune

Innhold

Kommunal planlegging	3
Kommunal planstrategi	4
Nasjonale og regionale føringer	5
Kommuneplanens samfunnsdel	7
Kommunens situasjon og planbehov	9
Helse og omsorg	9
Oppvekst og kultur	10
Teknisk	10
Planstrategi	12

Kommunal planlegging

Kommunen vedtar og reviderer planer for sin virksomhet. Kommunens planer er tilgjengelig på nettsidene: <https://www.hemsedal.kommune.no/meny/bolig-bygg-eigedom/arealplanlegging/>.

Det er vanlig å skille i én dimensjon mellom overordna og underordna planer, og i en annen dimensjon mellom temaplaner og arealplaner:

	Temaplan	Arealplan
Overordna	Kommuneplanens samfunnsdel	Kommuneplanens arealdel
Underordna	Kommunedelplan for tema Andre temaplaner	Kommunedelplan for areal Reguleringsplaner

Kommuneplanen er øverste nivå. Den skal ivareta både kommunale, regionale og nasjonale mål, interesser og oppgaver. Kommuneplanen bør videre omfatte alle viktige mål og oppgaver i kommunen. Den skal ta utgangspunkt i den kommunale planstrategien og legge retningslinjer og pålegg fra statlige og regionale myndigheter til grunn.

Kommuneplanen består av en samfunnsdel og en arealdel.

Samfunnsdelen er en temaplan som skal ta stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon. Den bør inneholde en beskrivelse og vurdering av alternative strategier for utviklingen i kommunen. Den skal være grunnlag for sektorenes planer og virksomhet i kommunen. Samfunnsdelen skal videre gi retningslinjer for hvordan kommunens egne mål og strategier skal gjennomføres i kommunal virksomhet og ved medvirkning fra andre offentlige organer og private. Den skal legges til grunn for kommunens egen virksomhet og for statens og regionale myndigheters virksomhet i kommunen. Samfunnsdelens handlingsdel revideres årlig sammen med økonomiplanen, og gir grunnlag for kommunens prioritering av ressurser, planleggings- og samarbeidsoppgaver og konkretiserer tiltakene innenfor kommunens økonomiske rammer.

Arealdelen er en arealplan som skal dekke hele kommunens areal og vise sammenhengen mellom framtidig samfunnsutvikling og arealbruk. Den skal angi hovedtrekkene i arealdisponeringen og rammer og betingelser for hvilke nye tiltak og ny arealbruk som kan settes i verk, samt hvilke viktige hensyn som må ivaretas ved disponeringen av arealene. Arealdelen skal omfatte plankart, bestemmelser og planbeskrivelse hvor det framgår hvordan nasjonale mål og retningslinjer, og overordnede planer for arealbruk, er ivaretatt. Den fastsetter framtidig arealbruk for området og er bindende for nye tiltak eller utvidelse av eksisterende tiltak.

Underordna temaplaner (f.eks. temaplaner for næring, naturmangfold, trafiksikkerhet eller helse) kan utarbeides som kommunedelplan etter plan- og bygningsloven eller som annen temaplan etter annen prosess.

Underordna arealplaner (f.eks. arealplaner for Trøym, Holdebakken, Ulsåk eller Markegårdslia) kan utarbeides som kommunedelplan etter plan- og bygningsloven (gjerne for større områder) eller som reguleringsplan (område- eller detaljregulering).

Kommunal planstrategi

Hvert kommunestyre skal vedta sin planstrategi for å avgjøre hvilke planer som kommunen skal arbeide med i valgperioden basert på en vurdering av kommunens situasjon og behov, jf. plan- og bygningsloven § 10-1:

«Kommunestyret skal minst én gang i hver valgperiode, og senest innen ett år etter konstituering, utarbeide og vedta en kommunal planstrategi. Planstrategien bør omfatte en drøfting av kommunens strategiske valg knyttet til samfunnsutvikling, herunder langsiktig arealbruk, miljøutfordringer, sektorenes virksomhet og en vurdering av kommunens planbehov i valgperioden.

Kommunen skal i arbeidet med kommunal planstrategi innhente synspunkter fra statlige og regionale organer og nabokommuner. Kommunen bør også legge opp til bred medvirkning og allmenn debatt som grunnlag for behandlingen. Forslag til vedtak i kommunestyret skal gjøres offentlig minst 30 dager før kommunestyrets behandling.

Ved behandlingen skal kommunestyret ta stilling til om gjeldende kommuneplan eller deler av denne skal revideres, eller om planen skal videreføres uten endringer. Kommunestyret kan herunder ta stilling til om det er behov for å igangsette arbeid med nye arealplaner i valgperioden, eller om gjeldende planer bør revideres eller oppheves.

Utarbeiding og behandling av kommunal planstrategi kan slås sammen med og være del av oppstart av arbeidet med kommuneplanen, jf. [kapittel 11](#).»

Planstrategien er vedtatt etter følgende prosess:

Aksjon	Gjennomført
Varsel om oppstart av arbeidet med planstrategi	Februar 2024
Administrasjonens forslag til planstrategi	Mai 2024
Politisk behandling av forslag til planstrategi	Juni 2024
Høring og offentlig ettersyn	Juli 2024
Administrasjonens oppdatering av forslag til planstrategi	August 2024
Politisk vedtak av planstrategi	September 2024

Nasjonale og regionale føringer

Regjeringen legger hvert fjerde år fram nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging for å fremme en bærekraftig utvikling i hele landet, senest for perioden 2023-2027. Regjeringens forventninger kan sammenfattes som følger:

- Samordning og samarbeid i planleggingen: 18 forventninger fordelt på følgende kategorier:
 - o Oppdaterte planer.
 - o Effektive og involverende planprosesser.
 - o Kunnskapsbasert planlegging, kompetanse og kvalitet.
 - o God samordning mellom myndighetene.
- Trygge og inkluderende lokalsamfunn: 12 forventninger fordelt på følgende kategorier:
 - o Levende byer, tettsteder og bygder.
 - o Nok og varierte boliger.
 - o Gode fysiske rammer for hverdagslivet.
 - o Natur- og kulturmiljø som ressurs.
 - o Bedre levekår og folkehelse.
 - o Varierte møteplasser og tilbud.
- Velferd og bærekraftig verdiskaping: 14 forventninger fordelt på følgende kategorier:
 - o Legge til rette for grønne industrinæringer.
 - o Tilgang på kompetanse, arbeidskraft og gode tjenester.
 - o God infrastruktur som grunnlag for verdiskaping.
 - o Tilrettelegging for natur- og kulturbasert næringsliv.
 - o Verdiskaping i en sirkulær økonomi.
- Klima, natur og miljø for framtida: 18 forventninger fordelt på følgende kategorier:
 - o Helhetlig planlegging for å nå klima- og miljømålene.
 - o Forebygge klimagassutslipp og sikre muligheten for karbonopptak.
 - o Bevare naturmangfold, friluftslivsinteresser og kulturmiljø.
 - o Rene og rike vann og vassdrag.
- Samfunnssikkerhet og beredskap: 10 forventninger fordelt på følgende kategorier:
 - o Naturfarer og klimatilpasning.
 - o Forsvarets arealbehov.
 - o Vern av dyrka jord.
 - o Rent og trygt drikkevann.
 - o Risiko- og sårbarhetsanalyser som grunnlag for bedre planer.

Buskerud fylkeskommune har også sine regionale planer som gir kommunen føringer:

- Regional plan for Hardangervidda 2019-2035
- Regional plan for Norefjell-Reinsjøfjell 2020-2035
- Regional plan for Nordfjella 2014-2025
- Regional vannforvaltningsplan for Innlandet og Viken 2022-2027
- Regional vannforvaltningsplan for de norske delene av vannregion Västerhavet 2022-2027
- Regional vannforvaltningsplan for Vestfold og Telemark 2022-2027
- Regional vannforvaltningsplan for Vestland vassregion 2022-2027
- Regional plan for verdiskaping og næringsutvikling 2015-2020
- Regional plan for areal og transport i Buskerudbyen 2013-2023
- Regional plan for kunnskapssamfunnet 2016-2020
- Regional plan for kulturminnevern 2017-2027
- Regional plan for areal og transport i Buskerud 2018-2035

- Fylkesdelplan for avkjørsler og byggegrenser langs riksvegnettet i Buskerud del I og II
- Kollektivtransportplan for Buskerud fylke

Kommuneplanens samfunnsdel

Kommuneplanens samfunnsdel ble vedtatt i 2020, med intensjon om å vise hvordan kommunen ønsker å utvikle seg fram mot 2030. Den legger til grunn FNs utviklingsmål for bærekraft samt nasjonale og regionale føringer.

Samfunnsdelen oppstiller fire målområder som følger:

- Bolyst (Bygd- og stedsutvikling, kultur, idrett, organisasjonsliv):
 - o 3000 innbyggere innen 2030
 - o Varierte muligheter for arbeid
 - o Variert kultur- og friluftsliv
 - o Attraktiv kommune for fritidsboliger
- Livsløp (Oppvekst, helse og livskvalitet)
 - o Inkluderende, levende og mangfoldig lokalsamfunn uten sosiale forskjeller
 - o Barn og unge opplever mestring, trygghet, inkludering, trivsel og framtidstro
 - o Gode rutiner og sunn livsstil med tidlig innsats gjennom hele livsløpet
 - o Fremtidsretta helse- og omsorgstjenester samt at eldre bor hjemme lengre
- Miljø (Kulturarv, ressurs- og miljøforvaltning)
 - o Norges «grønneste» fjellbygd innen 2030 når det gjelder CO2-utslipp
 - o Ta vare på kulturminner, naturmiljø og kulturlandskapet gjennom bruk
 - o Langsiktige og helhetlige arealbruks- og utbyggingsplaner
 - o Bærekraftig klima- og energipolitikk
- Næringsliv (Innovasjon, utbygging, reiseliv, landbruk og samferdsel)
 - o Helårs bærekraftig reiselivsutvikling
 - o 200 nye arbeidsplasser basert på et variert og bærekraftig næringsliv
 - o Kreativt og innovativt entreprenørskap
 - o Miljøvennlig infrastruktur og kollektivtilbud
 - o Et landbruk bygd på framtidstro og miljø

Videre identifiserer samfunnsdelen fire gjennomgripende tema som ikke har egne målsetninger i dokumentet, men som skal ivaretas på alle målområder i samfunnsdelen og i alt videre planarbeid:

- Folkehelse
- Barn og unge
- Universell utforming
- Samfunnssikkerhet og beredskap

Samfunnsdelen gir anvisning på et bredt og sammensatt utvalg av målsetninger med et overordna og strategisk innhold. Den er relativt ny og beskrivelsene og føringene den gir er i det vesentlige fortsatt relevante og hensiktsmessige for kommunens virksomhet, selv om enkelte elementer kanskje ville blitt justert hvis samfunnsdelen ble revidert i dag. Det understrekes at samfunnsdelen må forstås og anvendes i lys av det kunnskapsgrunnlaget og de øvrige normene for kommunens virksomhet som er gjeldende til enhver tid, slik at innholdet så langt det er mulig blir dynamisk og tilpasset dagens situasjon. Videre vil det regelmessig være behov for å harmonisere og veie målsetningene mot hverandre der de ikke uten videre trekker i samme retning, hvilket betyr at kommunen også i så måte har rom til å utøve skjønn og politikk når samfunnsdelen skal omsettes til mer detaljerte planer og konkrete tiltak.

På bakgrunn av dette mener kommunen at samfunnsdelen er tilstrekkelig god som styringsdokument til at revidering ikke blir prioritert i denne perioden, og at en snarere fokuserer på planarbeid der behovet er større (for eksempel kommuneplanens arealdel som nevnt senere i dokumentet).

Kommunens situasjon og planbehov

Helse og omsorg

Hemsedal kommune står overfor store demografiske endringer i årene som kommer. De kommunale helse- og omsorgstjenestene går i dag til færre tjenestemottakere, men med mer krevende og sammensatte problemstillinger. Mer ansvar er flytta fra spesialisthelsetjenesten til kommunen, og kommunen opplever nye utfordringer med økt krav til spesialisering. Det gjør at kommunen må finne nye måter å løse oppgavene på.

Det overordna målet er å styrke kommunen sin evne og kapasitet til å mestre og tilpasse seg samfunnsutviklingen og nye krav og muligheter gjennom målretta innsats og videre utvikling av kommunens tjenester.

Samfunnsdelen er et verktøy i kommunens helhetlige planlegging. Den skal brukes til å forme og gi retning for kommunen i årene som kommer. Planen beskriver utfordringer og fastsetter langsiktige mål og strategier.

Folkehelseoversikten ligger til grunn for arbeidet. Hemsedal har flere interessante trekk i folkehelse som bør påvirke hvordan vi utformer planstrategien:

- Positiv befolkningsvekst med mange yrkesaktive: Med en stor del av befolkningen i yrkesaktiv alder har Hemsedal et godt utgangspunkt for å opprettholde økonomisk vekst og samfunnsdeltakelse. Samtidig bør det legges til rette for å støtte arbeidsstyrken gjennom gode helse- og velferdstilbud, samt tilrettelegging for at de kan holde seg yrkesaktive lenger. Det bør derfor vurderes tiltak som bidrar til å fremme folkehelse blant yrkesaktive, som tilrettelegging for et sunt arbeidsliv og tilgang til helsetjenester som forebygger livsstilssykdommer.
- Stabile fødselstall, men ikke økende: Med stabile fødselstall, men uten vekst, kan det bli utfordrende å sikre en bærekraftig framtidig befolkningsutvikling. Det bør derfor vurderes tiltak som gjør Hemsedal til et attraktivt sted for barnefamilier, som tilrettelegging for boliger, barnehager og gode oppvekstvilkår.
- Færre eldre innbyggere: Med en lavere andel eldre enn landssnittet, er det likevel viktig å planlegge for en aldrende befolkning på sikt. Vi kan være proaktive ved å utvikle tilbud som fremmer aktiv aldring, slik at eldre kan bo hjemme lengst mulig og ha tilgang til nødvendige tjenester.
- Høy forventet levealder: Dette er et positivt trekk for kommunen, men det stiller også krav til helse- og omsorgstjenestene. Det må sikres at ressursar blir satt av til å møte behovet for langsiktig omsorg og helseforbedrende tiltak som legger til rette for et godt liv for de eldre.
- Innvandrerbakgrunn hos en stor del av befolkningen: Denne demografiske utviklingen krever at vi har fokus på integrering, inkludering og tilgang til likeverdige helsetjenester for alle grupper i samfunnet. Det bør derfor være et prioritert mål å utvikle tiltak som fremmer sosial inkludering og god helse for innvandrerbefolkningen.
- Høy andel aleneboende over 45 år: Denne gruppen kan være mer sårbar for isolasjon og psykiske utfordringer. Det bør inkluderes tiltak som fremmer sosial deltakelse og støtter denne gruppen, med fokus på å motvirke ensomhet og styrke den psykiske helsa.

For å oppnå en effektiv og helhetlig planstrategi for Hemsedal må folkehelseutfordringene sees i sammenheng med framtidige utviklingsmål for kommunen. Dette inneber at vi må legge vekt på befolkningsstrukturen, aldring, integrering og psykososial helse, samtidig som vi sikrer at helse- og velferdstilbudene holder tritt med behovene i lokalsamfunnet. Slik kan vi skape en berekraftig og helsefremmende framtid for alle innbyggere i Hemsedal.

Kommunen vil i denne perioden prioritere å arbeide med følgende temaplaner i sektor for helse og omsorg:

- Plan for psykososialt kriseteam
- Plan for smittervern
- Plan for forebyggende rusarbeid
- Plan for psykisk helse
- Plan for rusmiddelpolitikk inkl. handlingsdel
- Plan for rehabilitering og habilitering
- Plan for demens
- Strategisk plan for helse og omsorg 2024-2030

Oppvekst og kultur

Plan for forebygging av omsorgssvikt og atferdsproblem er et samarbeidsprosjekt med helse og er nasjonalt initiert. Planen slutføres i første halvår 2024.

Med Oppvekstreformen (januar 2022), Kompetanseløftet (varig ordning fra 2025) og ny Opplæringslov (i kraft august 2024) vil det bli behov for **plan for forebygging i oppvekstsektoren**:

«Skolen og lærebedriften har en sentral rolle i den viktige oppgaven det er å utdanne mennesker som kan mestre sine egne liv, og som kan bidra til andres mestring. I vår tid innbefatter denne oppgaven å forebygge på flere livsområder. Skolen og lærebedriften skal hjelpe barn og unge til å utvikle kunnskaper, holdninger og strategier, slik at de styrer unna valg som kan gi uheldige konsekvenser for helse og livsstil på kort og lang sikt (rapport fra utdanningsdirektoratet og sosial- og helsedirektoratet om forebyggende innsatser i skolen.)»

Plan for overgang fra barnehage til skole er godt i gang og blir slutført tidlig på høsten 2024.

Behovet for ny overgangsplan er et resultat av at oppvekstsentrene Tuv og Ulsåk opphørte 31. juli 2024. Nå er det kun barnehagedrift i grendene og alle elever 1.-4. klasse er lokalisert til Hemsedal skole på Trøym. Denne endringen har skapt behov for nye rutiner.

Kulturplan og **Kulturminneplan** var prioritert i planstrategien 2019-2023, men ble ikke utarbeidet som følge av ressursmangel. Kommunen mener kultursektoren fortjener prioritet i denne perioden med støtte fra nytilsatt kultursjef i arbeid fra høsten 2024.

Teknisk

Kommuneplanens arealdel ble vedtatt i 2019, og det kan argumenteres for at den bør revideres i lys av kommuneplanens samfunnsdel som ble vedtatt i 2020. Et behov for revisjon styrkes også av den utviklingen som har vært i senere år når det gjelder både overordna føringer for arealplanlegging og kunnskapsgrunnlaget som ligger til grunn. Revisjon av kommuneplanens arealdel lå inne allerede i forrige planstrategi, men ble ikke gjennomført. Kommunen mener at dette fortsatt er en prioritet.

Kommunen gjennomførte i 2021-2022 et prosjekt ved navn "Smart Fjellbygd". Det bygget på bred medvirkning fra ulike grupper i bygda (unge, gamle, næringsdrivende, fritidsboligeiere mv.) og ga forslag og anbefalinger om videre utvikling. Rapporten ble forankret i faste høringsgrupper og

kommunestyret. Forventningen er at resultatet skal tas videre i en revisjon av **reguleringsplan for Trøym sentrum vest**. Det er samtidig spørsmål rundt flere forhold i området mellom Trøym sentrum og Holdebakken/Totteskogen, herunder veier/samferdsel, flom/hydrologi, grønn infrastruktur, bebyggelse (bolig, fritid, næring, annet og kombinasjoner) og utnyttelsesgrad/estetikk. Også dette tilsier at det gis prioritet til revisjon av reguleringsplan her.

Kommunen har i flere år hatt et underskudd i boligmarkedet som har drevet prisene til et høyt nivå og virket som en barriere for bosetting. Kommunen har derfor prioritert planarbeid for boliger for å imøtekomme etterspørselen. Det største prosjektet i den porteføljen er BU6 på Torsetsida, som etter forslaget åpner for 260 nye boliger i nærhet til Trøym sentrum. Det er nærliggende for kommunen å prioritere ferdigstilling av denne **reguleringsplanen for BU6** for å styrke reserven av boligområder som er ferdig regulert.

Hallingdal Renovasjon gjennomfører prosjektet "Færre og større" for å styrke kildesortering og gjenvinning. Dette er et viktig steg for at eierkommunene skal nå nye EU-krav på dette området. Det skal bli færre returpunkt, men de skal bli større og oppgradert med delvis nedgravde avfallsbrønner for kildesortering og en bedre orden og estetikk. Det vil også medføre mindre brannrisiko og bedre driftsøkonomi. Det er bestemt at Hemsedal kommune ikke investerer i nytt renovasjonspunkt ved Rjukandefoss. Derimot arbeider kommunen med **reguleringsplan for nytt renovasjonspunkt på Ershovd**. Videre skal det utarbeides en **reguleringsplan for nytt renovasjonspunkt for Lykkjavegen** (her er tidligere vurdert mange lokasjoner). Endelig skal det utarbeides en **reguleringsplan for nytt renovasjonspunkt i Grøndalen**.

Hovedplanene for vannforsyning og for avløp og vannmiljø skal gi en oversikt over status på disse områdene og identifisere tiltak for å sikre god tilstand framover samt den betydning det har for kommunens økonomiplanarbeid. En del av tiltakene som følger av handlingsdelene til planene er utført, mens andre er utsatt eller utgår fordi en har funnet andre løsninger. Derfor skal planene revideres. De bør revideres i parallell slik at forutsetninger, tiltak, handlingsprogram og rapportering er samstemt.

Gjeldende **energi- og klimaplan** utløp i 2022. Det arbeides med en regional plan for klima, natur og miljø. Det er naturlig at de kommunale planene innen disse fagområdene blir oppdatert i forlengelse av den regionale planen. Det er selvfølgelig at det gis prioritet til planarbeid på disse områdene.

Gjeldende **næringsplan** utløp også i 2022. Både Hemsedal og verden for øvrig er stadig i endring. Det er behov for en strategi for næringslivet som forholder seg til denne utviklingen og finner nye og flere bein å stå på. Kommunen mener derfor at dette planarbeidet bør gis prioritet. I gjeldende plan er landbruk tatt med i næringsplanen. Ved revidering ønsker kommunen at landbruk blir behandlet særskilt i egen plan.

Gjeldende **trafiksikkerhetsplan** utløp i 2023. Det er stor trafikk i Hemsedal både på gjennomfart og internt, og kommunen mener en bør prioritere dette planarbeidet i denne perioden for å styrke folks sikkerhet.

Planstrategi

Plan	Vedtatt	Revideres				Ansvar
		2024	2025	2026	2027	
Overordna						
Kommunens planstrategi	2024					
Kommuneplanens samfunnsdel	2020					
Kommuneplanens arealdel	2019	X				Teknisk
Handlingsdel/Økonomiplan	2023	X	X	X	X	
Overordnet beredskapsplan	2022	X	X	X	X	
Helse og omsorg						
Plan for psykososialt kriseteam	2023	X				Helse
Plan for forebyggende rusarbeid	2024		X			Helse
Plan for psykisk helse	2024		X			Helse
Rusmiddelpolitisk plan inkl. handlingsdel	NY	X				Helse
Plan for rehabilitering og habilitering	NY		X			Helse
Plan for demens	2012	X				Helse
Strategisk plan for helse og omsorg	2024				X	Helse
Oppvekst og kultur						
Plan for å forebygge at barn og unge blir utsatt for omsorgssvikt eller utvikler atferdsproblem	NY	X				Oppvekst
Plan for forebygging i oppvekstsektoren	NY	X	X			Oppvekst
Plan for overgang fra barnehage til skole	NY	X				Oppvekst
Plan for frivillig arbeid	NY		X			Kultur
Kulturplan	NY	X	X			Kultur
Kulturminneplan	NY	X	X			Kultur
Teknisk						
Reguleringsplan Trøym sentrum vest	2018	X				Teknisk
Reguleringsplan BU6	NY	X				Teknisk
Reguleringsplan renovasjon Ershovd	NY	X				Teknisk
Reguleringsplan renovasjon Lykkjavegen	NY	X				Teknisk
Reguleringsplan renovasjon Grøndalen	NY		X			Teknisk
Hovedplan for vannforsyning	2018		X			Teknisk
Hovedplan for avløp og vannmiljø	2018		X			Teknisk
Klima-, natur- og miljøplan	2018		X			Teknisk
Næringsplan	2015	X				Teknisk
Landbruksplan	2015	X				Teknisk
Trafikktryggleiksplan	2020		X			Teknisk